

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 429/2011-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 29. septembra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť M. Č., Ž., zastúpeného advokátom JUDr. V. J., Ž., vo veci namietaného porušenia čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a 3, čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 a 2 Listiny základných práv a slobôd, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaniach vedených Okresným súdom Žilina pod sp. zn. 33 C 211/2008, Krajským súdom v Žiline pod sp. zn. 9 Co 246/2010 a Najvyšším súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. 3 Cdo 83/2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. Č. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. septembra 2011 doručená sťažnosť M. Č., Ž. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a 3, čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej

republiky (ďalej len „ústava“), čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 a 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) v konaniach vedených Okresným súdom Žilina (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 33 C 211/2008, Krajským súdom v Žiline (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 9 Co 246/2010 a Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) pod sp. zn. 3 Cdo 83/2011. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 12. septembra 2011.

Zo sťažnosti a z jej doplnenia zo 14. septembra 2011 doručeného ústavnému súdu 19. septembra 2011 vyplýva, že v konaní vedenom okresným súdom sťažovateľ ako žalobca požadoval zaplatenie 182 434 Sk z titulu vydania bezdôvodného obohatenia. Rozsudkom okresného súdu sp. zn. 33 C 211/2008 z 26. apríla 2010 bol žalovaný zaviazaný zaplatiť sťažovateľovi na istine 17,12 €, ako aj úroky z omeškania, pričom vo zvyšku žalobu zamietol a sťažovateľa zaviazal na náhradu trov konania v prospech žalovaného. Rozsudkom krajského súdu č. k. 9 Co 246/2010-97 zo 14. októbra 2010 bol rozsudok okresného súdu v napadnutej časti potvrdený a vo zvyšnej časti ponechaný nedotknutý. Sťažovateľ požadoval vydanie bezdôvodného obohatenia na tom základe, že žalovaný užíval jeho pozemky (poľnohospodársku pôdu) a na nich postavené stavby bez právneho dôvodu, pretože nájomná zmluva z 1. októbra 1999 uzavretá medzi právnou predchodkyňou sťažovateľa ako prenajímateľkou a žalovaným ako nájomcom je neplatná. Nájomnú zmluvu považuje sťažovateľ za absolútne neplatnú pre rozpor so zákonom, keďže neobsahuje obligatórne náležitosti. Podľa názoru okresného súdu napriek absencii obligatórnych obsahových náležitostí je nájomná zmluva platná. Podľa krajského súdu predmet nájmu bol medzi účastníkmi nesporný, čo však nestačí, pretože kogentné ustanovenia nemožno meniť, obísť či nahradiť výkladom vôle. V nájomnej zmluve absentuje nielen vymedzenie predmetu nájmu, ale aj posudok bližšie určujúci kvalitu pôdy či údaje o osobitnej sústave obhospodárenia. Ak v nájomnej zmluve chýbajú podstatné náležitosti (identifikácia nehnuteľnosti), nemôže súd tento nedostatok odstrániť, resp. chýbajúce údaje doplniť výkladom prejavu vôle účastníkov zmluvy. Krajský súd dospel k presvedčeniu, že právny úkon bol s poukazom na § 35 ods. 2 Občianskeho zákonníka dostatočne zrozumiteľný

a určitý, pretože medzi právnou predchodkyňou sťažovateľa a žalovaným nebol predmet nájomnej zmluvy sporný. Tento záver však nie je ničím preukázaný, keďže právna predchodkyňa sťažovateľa v konaní vypočutá vôbec nebola. Nehnuteľnosti v nájomnej zmluve neboli špecifikované uvedením presného označenia pozemkov, parcelných čísel, výmery parciel a čísla listu vlastníctva. Za takýchto okolností treba odstraňovanie nedostatkov zmluvných formulácií súdom považovať za neprípustné dopĺňanie podstatných náležitostí zmluvy, a tým aj za nahrádzanie vôle účastníkov zmluvného vzťahu spôsobom, ktorý je v rozpore s požiadavkou zmluvnej slobody charakterizujúcou súkromno-právne vzťahy, ako aj v rozpore s ustanovením § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

Uznesením najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 83/2011-129 z 30. júna 2011 bolo odmietnuté dovolanie sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu. Najvyšší súd dospel k záveru, že pokiaľ sa krajský súd stotožnil s rozsudkom okresného súdu, nemusel sa vysporiadať so všetkými argumentmi účastníka a ani rozhodnutie podrobnejšie odôvodňovať. V skutočnosti sa však okresný súd nevysporiadal so žiadnymi sťažovateľovými námietkami. Najvyšší súd nezdôvodnil, prečo nie je nájomná zmluva neplatná pre rozpor s kogentnými ustanoveniami príslušných právnych predpisov. Okresný súd uložil žalovanému povinnosť zaplatiť sťažovateľovi na istine 17,12 € z titulu dlžného nájomného, hoci sťažovateľ sa v konaní domáhal výlučne vydania bezdôvodného obohatenia, čo treba považovať za odlišný právny titul. Súdne konanie je definované nielen sumou, zaplataenia ktorej sa žalobca domáha, ale aj titulom, z ktorého odvodzuje svoj nárok. Sťažovateľ preto v dovolaní namietal, že okresný súd rozhodol o nároku, ktorý nebol predmetom jeho žaloby. Najvyšší súd však dospel k záveru, že sťažovateľom zvolená právna kvalifikácia uplatneného nároku nebola rozhodujúca a záväzná. Takéto tvrdenie však nemá oporu v právnom poriadku.

Sťažovateľ žiada vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy, listiny, dohovoru a dodatkového protokolu v konaniach vedených okresným súdom pod sp. zn. 33 C 211/2008, krajským súdom pod sp. zn. 9 Co 246/2010 a najvyšším súdom pod sp. zn. 3 Cdo 83/2011 s tým, aby boli rozsudok okresného súdu z 26. apríla 2010, rozsudok krajského súdu zo 14. októbra 2010 a uznesenie najvyššieho súdu z 30. júna

2011 zrušené a vec bola vrátená na ďalšie konanie. Napokon požaduje náhradu trov konania vo výške 523,66 €.

Z rozsudku krajského súdu č. k. 9 Co 246/2010-97 zo 14. októbra 2010 vyplýva, že ním bol v napadnutej časti potvrdený rozsudok okresného súdu č. k. 33 C 211/2008-71 z 26. apríla 2010, pričom vo zvyšnej časti, pokiaľ bolo návrhu sťažovateľa, čo sa týka výšky 17,12 € s príslušenstvom, vyhovené, zostal rozsudok okresného súdu nedotknutý. Podľa názoru krajského súdu okresný súd postupoval správne, keď skúmal, či žalovaný užíval pozemky sťažovateľa bez právneho dôvodu, a teda, či je povinný vydať mu bezdôvodné obohatenie takto získané. Pokiaľ sťažovateľ spochybňoval platnosť uzatvorenia nájomnej zmluvy vzhľadom na neurčitosť predmetu nájmu, treba konštatovať, že medzi účastníkmi právneho úkonu bolo zrejmé, čo tvorí predmet nájomnej zmluvy, pričom bola dohodnutá aj odplata za nájom odvodená od výmery pozemkov. Medzi účastníkmi zmluvy nikdy nedochádzalo k sporom v tom zmysle, že by žalovaný mal užívať aj iné pozemky ako tie, ktoré boli predmetom nájomnej zmluvy. Preto, podľa presvedčenia krajského súdu, ide o právny úkon v tomto smere dostatočne zrozumiteľný a určitý i s poukazom na ustanovenie § 35 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

Z uznesenia najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 83/2011-129 z 30. júna 2011 vyplýva, že ním bolo odmietnuté dovolanie sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 9 Co 246/2010 zo 14. októbra 2010. Keďže išlo o potvrdzujúci rozsudok, prípustnosť dovolania mohla vyplývať iba z ustanovenia § 237 Občianskeho súdneho poriadku. Sťažovateľ namietal existenciu vád podľa § 237 písm. e), ako aj písm. f) Občianskeho súdneho poriadku. V prvom prípade tvrdil, že vo veci nebol podaný návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný. Najvyšší súd nezistil existenciu takej vady. Táto vada by bola totiž naplnená iba vtedy, ak by súdne konanie bolo možné začať iba na návrh a žalobca by žiadny návrh nepodal. O takýto prípad však nejde. Je nepochybné, že sťažovateľ návrh na začatie konania o zaplatenie 182 437 Sk podal. Sťažovateľom v žalobe zvolená právna kvalifikácia uplatneného nároku nie je pre súd rozhodujúca a záväzná. V druhom prípade sťažovateľ tvrdil, že postupom súdu mu bola odňatá možnosť konať vo veci, a to vzhľadom na nedostatky, resp. nepreskúmateľnosť odôvodnenia rozsudku krajského súdu.

Z judikatúry najvyššieho súdu (napr. vo veci sp. zn. 2 Cdo 5/1997 uverejnenej v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 111/98) vyplýva, že nie každá procesná nesprávnosť, ku ktorej dôjde v priebehu občianskeho súdneho konania, je relevantná z hľadiska procesnej prípustnosti dovolania. S niektorými najzávažnejšími (taxatívne vymenovanými) procesnými vadami zakladajúcimi zmätočnosť spája Občiansky súdny poriadok priamo prípustnosť dovolania (§ 237), pričom vady tejto povahy sú zároveň aj prípustným dovolacím dôvodom [§ 241 ods. 2 písm. a)]. Niektorým vadám inej procesnej povahy majúcim za následok nesprávne rozhodnutie vo veci pripisuje Občiansky súdny poriadok význam v tom zmysle, že ich považuje za relevantný dovolací dôvod [§ 241 ods. 2 písm. b)], ktorý možno uplatniť v dovolaní, ale len pokiaľ je procesne prípustné. Preto samotná skutočnosť, že v konaní prípadne došlo k procesnej vade spočívajúcej v nepreskúmateľnosti rozhodnutia, nemôže založiť prípustnosť dovolania, lebo nejde o vadu v zmysle § 237 Občianskeho súdneho poriadku. Podľa § 213 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili. V danom prípade krajskému súdu nevznikla uvedená poučovacia povinnosť, lebo v porovnaní s okresným súdom pre rozhodnutie vo veci nepoužil nové ustanovenie právneho predpisu (podľa sťažovateľa malo ísť o ustanovenie § 35 ods. 2 Občianskeho zákonníka), ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité. Krajský súd zhodne s okresným súdom posudzovali platnosť nájomnej zmluvy podľa rovnakého ustanovenia § 37 Občianskeho zákonníka a právny úkon vykladali v súlade s ustanovením § 35 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Doplnenie odôvodnenia právneho názoru o platnosti nájomnej zmluvy v časti predmetu nájmu aj o priamy odkaz na ustanovenie § 35 ods. 2 Občianskeho zákonníka v rozsudku krajského súdu nemožno považovať za aplikáciu doteraz nepoužitého zákonného ustanovenia pri rozhodovaní veci v zmysle § 213 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku. Z výkladového pravidla právneho úkonu uvedeného v § 35 ods. 2 Občianskeho zákonníka totiž vychádzal pri svojom rozhodovaní aj okresný súd, keď sporný právny úkon vykladal aj podľa vôle účastníkov úkonu, i keď výslovne v odôvodnení rozsudku ustanovenie, podľa ktorého právny úkon vykladal, neuviedol, resp. na jeho aplikáciu neodkázal. Preto nebolo povinnosťou krajského

súdu postupovať podľa § 213 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku a jeho procesný postup v dôsledku toho nevykazuje vadu konania v zmysle ustanovenia § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku. Pokiaľ sťažovateľ namietal aj nesprávne právne posúdenie veci krajským súdom, i keby toto tvrdenie bolo prípadne aj opodstatnené, nezakladalo by prípustnosť dovolania v zmysle § 237 Občianskeho súdneho poriadku. Rovnako nezakladá prípustnosť dovolania ani sťažovateľom tvrdená neúplnosť alebo nesprávnosť skutkových zistení všeobecných súdov, pretože nesprávne skutkové zistenie s následkom nesprávneho rozhodnutia vo veci neznamená odňatie možnosti účastníkovi konania pred súdom konať.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy, alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Na rozhodnutie o tej časti sťažnosti, ktorá smeruje proti konaniu vedenému okresným súdom pod sp. zn. 33 C 211/2008, nie je daná právomoc ústavného súdu.

Ako to vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda len vtedy ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. V danom prípade bolo proti rozsudku okresného súdu prípustné odvolanie ako riadny opravný prostriedok, a preto právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľa mal krajský súd v odvolacom konaní. Tým je zároveň vylúčená právomoc ústavného súdu. Treba tiež dodať, že sťažovateľ právo podať odvolanie aj využil.

Odlišná je situácia týkajúca sa tej časti sťažnosti, ktorá smeruje proti konaniu vedenému krajským súdom pod sp. zn. 9 Co 246/2010 a najvyšším súdom pod sp. zn. 3 Cdo 83/2011. Túto časť sťažnosti treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa

všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Podľa názoru ústavného súdu tak uznesenie najvyššieho súdu, ako aj rozsudok krajského súdu dostatočným a presvedčivým spôsobom vysvetľujú neprípustnosť dovolania proti potvrdzujúcemu rozsudku krajského súdu (pokiaľ ide o dovolacie uznesenie najvyššieho súdu), ako aj to, prečo nebolo možné sťažovateľom uplatnenému nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia nad sumu 17,12 € vyhovieť (pokiaľ ide o rozsudok krajského súdu). Preto v žiadnom prípade nemožno považovať ani uznesenie najvyššieho súdu, ale ani rozsudok krajského súdu za arbitrárny, ale ani za zjavne neodôvodnený. Niet teda ani príčiny na to, aby ústavný súd do týchto záverov zasiahol. Skutočnosť, že posúdenie veci najvyšším súdom a krajským súdom nekorešponduje s posúdením sťažovateľa, sama osebe porušenie označených práv nezakladá.

Berúc do úvahy uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. septembra 2011